

2. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ, SÍDELNÍ A SPRÁVNÍ STRUKTURA

2.1. Charakteristika území

Královéhradecký kraj leží v severovýchodní části Čech. Na severu a východě ohraničuje území kraje mezistátní hranice s Polskem, tvoří cca 40 % jeho celkové hranice. V České republice hraničí Královéhradecký kraj se třemi dalšími kraji (s Libereckým a Středočeským na západě a s Pardubickým na jihu území). Sousedství s Polskem se významně promítá nejen do čilého cestovního ruchu, ale i do silicí spolupráce mezi obcemi na obou stranách státní hranice. Severní a východní hranici s Polskem tvoří pohoří Krkonoše a Orlické hory, které k jihu a jihozápadu přecházejí v úrodnou Polabskou nížinu. Obě pohoří od sebe odděluje Broumovský výběžek, kde příroda vytvořila rozsáhlá skalní města (Adršpašsko-teplické skály, Broumovské stěny). Tato oblast tvoří také zásobárnu kvalitní pitné vody. Významnou část území tvoří krkonošské a orlické podhůří. Hlavními vodními toky jsou Labe, Úpa, Cidlina, Metuje, Orlice a jejich přítoky. Téměř celé území kraje náleží do povodí Labe, jen okrajová část Broumovského výběžku k povodí Odry. Lesy se rozkládají na ploše 1 471 km², tj. téměř 31 % z celkové rozlohy kraje, převážná část jsou lesy jehličnaté. Orná půda zaujímá 40 % rozlohy kraje.

Z hlediska počtu a významu přírodních a kulturních hodnot patří Královéhradecký kraj k nejbohatším v republice. Z přírodního hlediska nejceněnější je Krkonošský národní park, který se na území kraje rozkládá dvěma třetinami své rozlohy včetně nejvyšší hory Sněžky. Dále jsou to Chráněné krajinné oblasti Broumovsko a Orlické hory a malá část CHKO Český ráj. Na území kraje je rovněž vysoká koncentrace maloplošných chráněných území (přírodní rezervace a přírodní památky). Bohaté historii odpovídá i velké množství historických památek. Nejvýznamnější památky byly prohlášeny za národní kulturní památky. V Královéhradeckém kraji to jsou státní zámky Náchod, Ratibořice, Hrádek u Nechanic, Kuks, Opočno, kaple Zjevení Páně ve Smiřicích, muzeum v Hradci Králové, klášter v Broumově a pevnostní systém Dobrošov. Městských památkových zón je v kraji 21, nejvýznamnější historická jádra měst jsou rezervacemi: Hradec Králové, Jičín, Josefov, Nové Město nad Metují, zvláštním případem je rezervace Kuks, kde se snoubí kulturní krajina s architektonickým a sochařským barokním dílem mimořádné hodnoty.

Geografická poloha kraje může být chápána jako faktor, který ovlivňuje rozvojový potenciál území. Regionální rozdíly území jsou do značné míry ovlivněny charakterem přírodních podmínek (úrodné Polabí s atraktivní polohou versus horské pohraniční oblasti na periferii České republiky). Atraktivita polohy jednotlivých částí kraje může být v budoucnosti modifikována výstavbou dálniční sítě. V současné době nemá Královéhradecký kraj jako jeden z mála krajů v České republice ani jeden kilometr dálnic či rychlostních komunikací.